

CENTER FOR
THE DEFENCE OF
THE INDIVIDUAL

המוקד להגנת הפרט

مركز الدفاع عن الفرد

רחוב אבו עוביידה 4
ירושלים 97200
טל. 02.6283555
פקס. 02.6276317

شارع أبو عبيده 4
القدس ٩٧٢٠٠
هاتف. ٠٢. ٦٢٨٣٥٥٥
فاكس. ٠٢. ٦٢٧٦٣١٧

mail@hamoked.org.il
www.hamoked.org.il

תאריך: 29.10.2017
בתשובה נא לציין: 76940

בדואר רשום ובפקס

דחוף!

לכבוד
עו"ד דניאל סלומון
היועץ המשפטי
רשות האוכלוסין וההגירה
מסילת ישרים 6
ירושלים

שלום רב,

הנדורו: דרישה לתיקון נחלים המסדירים את הטיפול בבקשות לרישום קטינים אשר רק אחד מתוריהם תושב קבע נוהל מס' 5.2.0029 ונוהל מס' 5.2.0030

1. הריני לבקש את תשומת ליבך הראויה והתייחסותך העניינית והזריזה לדברים הבאים.
2. ביום 1.8.2017 עידכנה רשות האוכלוסין וההגירה (להלן: **הרשות**), שני נהלים העוסקים באופן הטיפול בבקשות למתן רישיונות ישיבה בישראל לילדים שרק אחד מהוריהם הוא בעל מעמד של תושב קבע. הנוהל האחד מספרו 5.2.0029 וכותרתו "נוהל הטיפול בבקשה למתן רישיון ישיבה לקטין שנולד בישראל שרק אחד מהוריו רשום כתושב קבע לפי תקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל התשל"ד-1974" והנוהל השני מספרו 5.2.0030 וכותרתו "נוהל הטיפול בבקשה למתן רישיון ישיבה לקטין שנולד מחוץ לישראל שרק אחד מהוריו רשום כתושב קבע (להלן לחוד ובהתאמה **נוהל קטין שנולד בישראל ונוהל קטין שנולד מחוץ לישראל וביחד: הנהלים**)).
3. דא עקא, עיון בנהלים המעודכנים מעלה כי ההסדרים שנקבעו בהם מנוגדים בתכלית ללשון חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) התשס"ג-2003 (להלן – **הוראת השעה**), לפרשנות בית המשפט, לכוונת המחוקק ולתכלית החקיקה ואף סותרים את עמדת הרשות עצמה. כמו כן, כוללים הנהלים המעודכנים הסדרים המצריכים, לדידנו, הבהרות ותיקונים. משכך, אבקש את התייחסותך לטענותינו והכל כפי שיפורט להלן. נפנה לטענותינו כסדרם.

לשר הפנים אין כל סמכות לתת היתרי שהייה לקטינים מתחת לגיל 14

4. **בסעי' ג.6.1.7** לנוהל קטין שנולד בישראל **ובסעי' ג.7.2.5** לנוהל קטין שנולד מחוץ לישראל נקבע כי במקרים בהם לא מתקבלת החלטה על ידי הרשות בבקשה לרישום קטינים במשך חצי שנה, והעיכוב נעוץ במשיב ולא במבקשים, הרי שלקטין שבמועד הגשת הבקשה גילו מתחת ל-14, שהוראת השעה חלה עליו, יינתן היתר שהייה אשר יונפק לו באמצעות מפקד האיזור בשטחים הכבושים.
5. שני סעיפים נוספים המופיעים בנהלים המעודכנים, **סעי' ג.6.7.3** לנוהל קטין שנולד בישראל **וסעי' ג.7.7.3** לנוהל קטין שנולד מחוץ לישראל, אשר עוסקים במעמד שיינתן לקטין מתחת לגיל 14 בתקופה שלאחר הבדיקה אך בטרם הוכח קיומו של מרכז

חיים של שנתיים בישראל קובעים אף הם כי לקטין שבמועד הגשת הבקשה גילו מתחת ל-14, ושהוראת השעה חלה עליו, יינתן היתר שחייה.

6. הוראה זו – תקובעת כי לילד צעיר מ-14 שבחינת הבקשה בעניינו טרם הסתיימה ולחלופין הסתיימה אך טרם הוכח בעניינו מרכז חיים של שנתיים בישראל – היא הוראה פסולה שיש לבטלה ולתקנה לאלתר בהתאם לחקיקה ולפסיקה. נסביר.

7. סעי' 3א להוראת השעה קובע כי:

על אף הוראות סעיף 2, רשאי שר הפנים, לפי שיקול דעתו – לתת לקטין תושב אזור שגילו עד 14 שנים רישיון לישיבה בישראל לשם מניעת הפרדתו מהורוהו המשמורן השוהה כדין בישראל; לאשר בקשה למתן היתר לשהיית בישראל בידי מפקד האזור לקטין תושב האזור שגילו מעל 14 שנים לשם מניעת הפרדתו מהורוהו המשמורן השוהה כדין בישראל, ובלבד שלא יוארך היתר כאמור אם הקטין אינו מתגורר דרך קבע בישראל.

(ההדגשות הוספו ע"י הח"מ).

8. מחוקק הוראת השעה קבע אם כן באופן מפורש כי מתן היתר שהייה בישראל אפשרי אך ורק עבור קטין שגילו מעל גיל 14 אך לא עבור קטינים שגילם מתחת לגיל זה.

9. כידוע לך, שאלת סמכותו של שר הפנים לתת לילדים מתחת לגיל 14 היתרי שהייה עמדה במרכזם של מספר הליכים משפטיים, כאשר פעם אחר פעם נקבע על ידי בית המשפט כי לשר הפנים אין סמכות שכזו.

פסק הדין בעניין סכאפי

10. בפסק הדין בעת"ס 389/10 ג'מילה סכאפי ואח' נ' שר הפנים (להלן: עניין סכאפי), שבידוע לך מתבסס על הלכת סרור כפי שנקבעה על ידי בית המשפט העליון בעע"ס 5718/09 מדינת ישראל נ' סרור – ור', בין השאר, סעי' 32 בפסק הדין בהלכת סרור – המדינה לא ערערה עליו והפך זה מכבר לחלוט, קבע בית המשפט לעניינים מינהליים בירושלים כי:

לאחר בחינת עניינם של העותרים הגעתי לכלל מסקנה, כי יש להתערב בהחלטתו של המשיב, שלא ליתן לעותרים 3-5 רישיון לישיבת ארעי בישראל לפי סעיף 3א(1) לחוק הוראת השעה, ולהורות לו להנפיק לשלושה רישיון כאמור; וזאת ממספר טעמים. ראשית, שר הפנים רשאי כאמור ליתן לקטינים עד גיל 14 רישיון לישיבת ארעי לשם מניעת הפרדתם מהורוהו המשמורן השוהה בישראל כדין. אמנם לשר הפנים שיקול דעת רחב בהפעילו את הסמכות האמורה; ואולם, הפעלת הסמכות צריכה להיעשות בסבירות ובמידתיות, זאת לנוכח העובדה שהימנעות ממתן רישיון ישיבה בישראל תותיר אותם ללא מעמד, ותמנע מהם – בגיל צעיר זה – זכויות בסיסיות לשירותי בריאות ושירותים סוציאליים אחרים. שנית, מתן רישיון לישיבת ארעי מתיישב עם תכלית החקיקה. מטרתו של חוק הוראת השעה הנה ביטחונות, וחרף זאת קבע המחוקק במפורש בסעיף 3א(1) לחוק, כי טענה בדבר סיכון ביטחוני, ישיר או עקיף, לא תחול על מתן מעמד בישראל לילדים עד גיל 14 לשם מניעת הפרדתם מהורוהו המשמורן השוהה בישראל. הרציונאל הביטחוני שביסוד חוק הוראת השעה אינו חל על ילדים בגיל צעיר זה, הן לנוכח נוסח הסעיף עצמו, והן לאור סעיף 3ד לחוק הוראת השעה.

וכן:

לקראת תיקון חוק הוראת השעה, הובעה הדעה כי בגיל צעיר זה ראוי להעניק לילדים רישיון לישיבת ארעי ולא היתר מת"ק (פרוטוקול 466; נספח ע/18 לעתירה); וכי בעקבות הדברים, שונו הוראות החוק, כך שלגבי קטינים צעירים מגיל 14 ניתנה אך אפשרות למתן רישיונות לישיבה בישראל, ובוטלה האפשרות להעניק להם היתרי מת"ק.

רשות האוכלוסין וההגירה מכירה בחוסר סמכותה למתן היתרי שהייה

11. לא זו אף זו. במסגרת הדיונים בעניין סכאפי הודתה אף רשות האוכלוסין וההגירה, שהינך משמש כיועמ"ש שלה, כי שר הפנים פעל בחוסר סמכות כאשר הנפיק היתרי שהייה עבור קטינים מתחת לגיל 14.

... לא זו אף זו, בנוסף לכך שעמדת המשיב אינה הולמת את לשון החוק ותכליתו, הרי שהיא אינה מתיישבת עם עמדתו הקודמת, עת סבר, בשעתו, כי עניינם של עותרים 3-5 נופל בגדרו של סעיף 3א לחוק הוראת השעה, והחליט – כפי שבדיעבד נסתבר גם בחוסר סמכות – להפנותם לקבלת היתר מת"ק מכוח סעיף זה. (סעי' 25 לפסק הדין בעניין סכאפי).
(ההדגשות חוספו ע"י הח"מ).

עניין אבו סרחאן

12. בעת"מ 39174-11-13 אבו סרחאן נ' שר הפנים (להלן: עניין אבו סרחאן) – שחוא פסק הדין שבעקבותיו שונו הנהלים שבנדון על ידי הרשות – שב בית המשפט ואישר את שנקבע על ידו זה מכבר בעניין סכאפי:

בעניין סכאפי נפסק, כי הנפקת היתרי מת"ק לילדי העותרים, שהיו מתחת לגיל 14, אינה מתיישבת עם לשון חוק הוראת השעה בסעיפים 3א(1) ו-2, ונתקבלה בחוסר סמכות, שכן בעניינם של קטינים עד גיל 14, הסמיך המחוקק את שר הפנים בלבד להעניק רישיון לישיבה בישראל למניעת הפרדתם מהוריהם, ולא העניק סמכות למפקד האזור להנפיק היתרי מת"ק לקטינים בגיל האמור, במובחן מקטינים מעל גיל 14 שלגביהם ניתנה סמכות כאמור. היעדר הסמכות היה גם על דעת המשיב, אשר ביטל במהלך הדיון בעתירה בעניין סכאפי את החלטתו הקודמת לפי סעיף 3א(2) לחוק הוראת השעה, והחליט להעביר את עניינם של העותרים להמלצת הוועדה ההומניטארית לפי סעיף 1א3(א)

וכן:

על-פסק דין זה, שבו נקבע כי אין סמכות להעניק היתרי מת"ק לילד הצעיר מגיל 14 לשם מניעת הפרדתו מהוריו, אלא רק רישיונות לישיבה בישראל, לא חוגש ערעור; וכאמור, קביעה זו אף הייתה מקובלת על המשיב.

בית המשפט ממשיך וקובע:

על משרד הפנים ורשות האוכלוסין וההגירה, לתקן את הנוהל בתוך פרק זמן סביר, באופן שיוסדרו כללים והנחיות למתן אשרה או רישיון לשהייה בישראל לקטין מתחת לגיל 14, לפי שיקול דעת שר הפנים, ב"תקופת הביניים" עד למילוי הדרישה של מרכז חיים בישראל במשך שנתיים. להחלטה זו מספר טעמים.

ראשית, כאמור, שר הפנים רשאי ליתן לקטינים מתחת לגיל 14 רישיון לישיבת ארעי לשם מניעת הפרדתם מההורה המשמורן השווה בישראל כדין. כאמור, בחוק הוראת השעה הבחין המחוקק בין קטינים שגילם עד 14 שנים – שיוכלו לקבל משר הפנים רישיון ישיבה בישראל, לבין קטינים שגילם מעל 14 שנים – אשר יוכלו לקבל ממפקד האזור היתר מת"ק. כפי שהוסבר בפסק-הדין בעניין סכאפי, בהצעת החוק הוצע כי יינתנו גם היתרי מת"ק לקטינים מתחת לגיל 14, אך בסופו של יום נקבע כי לקטינים בגיל צעיר שכזה יינתן רישיון ישיבה בישראל על-ידי שר הפנים, אגב הבעת דעה – בעקבות דיון בוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת – כי "בגיל צעיר זה ראוי להעניק לילדים רישיון לישיבת ארעי ולא היתר מת"ק". ניכר, כי הוראות החוק בדבר הענקת רישיונות ישיבה לקטינים עד גיל 14 על-ידי שר הפנים, ולא היתרי מת"ק על-ידי המפקד הצבאי, נועדה להעניק לילדים צעירים בשנים מעמד שונה ומוגבר ביחס לזה הניתן לקטינים מעל גיל 14 שלהם יוענקו היתרי מת"ק.

[...] רביעית, מתן רישיון לישיבה בישראל ב"תקופת הביניים" מתיישב אף עם תכלית חסיסת חוק הוראת השעה, כאמור בהרחבה בפסק-הדין בעניין סכאפי. מטרת החוק הנה ביטחונות, וחרף זאת קבע המחוקק במפורש בסעיף 3א(1) לחוק, כי טענה בדבר סיכון ביטחוני, ישיר או עקיף, לא תחול על מתן מעמד בישראל לילדים עד גיל 14, לשם מניעת הפרדתם מהורה משמורן השווה בישראל. הרציונל הביטחוני שביסוד חוק הוראת השעה אינו חל, אפוא, על ילדים בגיל צעיר זה, הו לנוכח נוסח הסעיף עצמו והו לאור סעיף 3ד לחוק הוראת השעה.

חמישית, אי-מתן רישיון לקטין מתחת לגיל 14 ב"תקופת הביניים" אינו מתיישב הן עם זכותו החוקתית לחיי משפחה של ההורה, בעל המעמד בישראל, לגדל את ילדו; והו עם זכויותיו העצמאיות והאוטונומיות של הקטין בגיל הרך לחיות את חייו לצד הורחו (כאמור בפסק-הדין בעניין אבו גית ובפסק-הדין בעניין עוויסאת). תכלית הנוהל הנדון הנה להגן על זכותו החוקתית לחיי המשפחה של ההורה, בעל המעמד בישראל, לגדל את ילדו.

ששית, המשיב אינו רשאי להתעלם מההנחיה שניתנה בגדרו של פסק-הדין אבו גית, ומההוראה שניתנה במסגרת פסק-הדין בעניין נופל, לפיהן עליו לתקן בתוך זמן סביר את הנוהל, באופן ש"בתקופת הביניים" האמורה, עד למילוי הדרישה למרכז חיים, יתאפשר לילדים עד גיל 14 לחיות כחוס לצד הוריהם בישראל, קרי – על-פי רישיון לישיבה בישראל, כאמור בחוק הוראת השעה.

(ההדגשות הוספו ע"י הח"מ).

מתן אשרות מסוג ב/2 ומתן טופס "על 11" לילדים פסול אף הוא

13. זאת ועוד. מהמקובץ אף עולה כי מלבד חוסר הסמכות המובהק של הרשות לתת לילדים עד גיל 14 היתרי שהייה, הרי שמתן כל אשרה המותירה ילדים מתחת לגיל 14 נטולי זכויות יסוד ובראשן הזכות לחינוך ולבריאות, מנוגד אף הוא בתכלית לכוונת המחוקק, לתכלית החקיקה ולפסיקה הברורה הקיימת בעניין. כידוע לך, עוד בעת"ם (י-ם) 8340/08 אבו גית נ' שר הפנים (פורסם בנבו) ובעת"ם 727/06 נופל נ' שר הפנים (פורסם בנבו) התייחס בית המשפט לעניין הותרתם של ילדים צעירים ללא כל רישיון שמקנה להם זכויות בסיסיות:

סבורני כי עמדתו העקרונית של המשיב, לפיה הילדים אינם זכאים למעמד כלשהו עד למילוי הדרישה של מרכז חיים במשך שנתיים, חורגת ממתחם הסבירות. כל כך, משום שהיא עלולה לחשוף אותם למציאות חיים בלתי תקינה של שחייה בלתי חוקית בישראל למשך תקופה ניכרת (כשנתיים), ללא מסגרת לימודית (חרף היותם בגיל חינוך חובה). תוצאה זו, אינה עולה בקנה אחד עם ההכרה בצורך לכבד את 'האינטרס של השמירה על שלום הילדי' (עניין קרלו, פסקה 2), כמו גם עם אופייה המיוחד של תקנה 12, כתקנה שנועדה לקדם זכויות אדם בשני ההיבטים המרכזיים שעליהם עמדה הנשיאה בניש: 'הראשון, הוא ההיבט הנוגע לזכותו של החורה בעל המעמד בישראל לגדל את ילדו, כלומר בזכותו החוקתית של החורה לחיי משפחה. ההיבט השני נוגע לזכויותיו העצמאיות והאוטונומיות של הקטין לחיות את חייו לצד הורחיו' (עניין עויסאת, פסקה 20)... (מתוך פסק הדין בעניין נופל, ב.א.).

(ההדגשות הוספו ע"י הח"מ).

14. יודגש, כי הדרישה למתן מעמד המקנה זכויות בסיסיות לילדים צעירים מגיל 14 חודד אף הוא ביתר שאת במסגרת פסקי הדין שניתנו בעניין סכאפי ובעניין אבו סרחאן כאשר בית המשפט שב ומבחיר כי אין להותיר ילדים בגילאים צעירים אלו נטולי זכויות (רי ציטוטים מתוך פסקי הדין הנ"ל לעיל).

15. לפיכך עמדתנו בעניין ברורה. מלבד ההסדרים בנוהל המאפשרים מתן היתרי שחייה לילדים בזמן התמשכות הטיפול בבקשות או בתקופה בטרם הוכח קיום מרכז חיים של שנתיים בישראל, עניין שנעשה כאמור בחוסר סמכות מוחלטת, אף מתן אשרות מסוג א/2 בין אם על גבי דרכון זר ובין אם על גבי טופס "על 11" הינו פסול שיש לבטלו.

16. נראה אם כן, כי אין צורך להכביר במילים באשר לפסלותם של ההסדרים המאפשרים מתן היתרי שהייה ואשרות שאינן מקנות זכויות לילדים מתחת לגיל 14. מדובר בהסדרים אשר עומדים בניגוד ללשון החוק, כמו גם מתעלמים באופן בוטה מהלכה פסוקה ופסקי דין חלוטים. ילדים בגילאים שמתחת לגיל 14 זכאים לזכויות בסיסיות ואין להותירם ללא מעמד. מחוקק הוראת השעה קבע – ובית המשפט הבהיר פעם אחר פעם כי יש לערוך הבחנה בין ילדים צעירים, שהתכלית הביטחונית העומדת בבסיס הוראת השעה אינה חלה עליהם, לבין ילדים מבוגרים יותר. דא עקא, תחת שתפעל הרשות כדבעי ובהתאם להוראותיהם הברורות של המחוקק ובית המשפט, נראה כי היא ממשיכה ומתקינה הסדרים פסולים בבחינת "לית דין ולית דיין".

17. נוכח האמור, אני פונה אליך בדרישה לפעול בדחיפות המירבית להסרת הוראות פסולות אלו מהנהלים ולחלפתן בהסדרים המתאימים עם תכלית החקיקה והפסיקה ומכבדות את זכויות היסוד של אותם ילדים ובני משפחתם.

דרישה לאחידות במשך זמן הבדיקה הנדרש לבחינת בקשות וצמצום

18. כאמור בראשית הפנייה, לצד ההסדרים הפסולים המופיעים בנהלים המעודכנים הם כוללים הסדרים נוספים המצריכים, לדידנו, הבהרות ותיקונים ולחלופין התייחסות והבהרות.

19. בסעי' ג.6.1.5 בנוהל קטין שנולד בישראל ובסעי' ג.7.2.5 בנוהל קטין שנולד מחוץ לישראל נקבע כי משך הבדיקה יהיה **כפלל** חצי שנה מיום הגשת הבקשה. זאת, לעומת משך תקופת בדיקת בקשות עבור קטינים שגילם פחות משנה אשר על פי הנהל **יחא** חצי שנה.

20. יודגש, כי מהאמור בנהלים עולה, כי ברגיל, תקופה בת חצי שנה היא התקופה הנדרשת לכם לשם בדיקת בקשות לרישום ילדים. עוד יודגש, כי מדובר בפרק זמן סביר ומכובד לכל הדעות – שלא לומר הרבה מעבר לכך. לעמדת המוקד, הנוסח אין מקום לקשור בין פרקי הזמן הנדרשים לרשות לבדיקת הבקשות לבין גילאי הילדים במועד הגשתן, ומן הראוי כי משך זמן הבדיקה באשר היא, יהיה אחיד לכלל הבקשות לרישום קטינים. זאת בפרט נוכח העובדה כי על פי הנהלים, משך זמן זה כפוף אף הוא ממילא לתנאי הסף כי הרשות תזכה לשיתוף פעולה מלא מצידם של המבקשים. לפיכך, ובאם ישנו שיתוף פעולה מלא מצד המבקשים, אין כל מקום לדידנו להרחבת פרק הזמן הנדרש לטיפול בבקשה מעבר לחצי שנה, ואף אין כל היגיון בעריכת אבחנה בעניין זה בין בקשות שהוגשו עבור קטינים בני פחות משנה ולמעלה מכך.

21. נוכח האמור, נבקשכם לקבוע פרק זמן אחיד, לפיו בקשות יוכרעו בתוך חצי שנה לבחינת כלל הבקשות ללא קשר לגיל הקטין וכל זאת בכפוף כמובן לשיתוף פעולה מצד המבקשים.

עיכוב הטיפול בבקשה בשל המתנה לקבלת עמדות גורמים אחרים פסול

22. בפיסקה השנייה בסעי' 6.1.5.ג בנוהל קטין שנועד בישראל ובסעי' 7.2.5.ג בנוהל קטין שנועד מחוץ לישראל נקבע כי ישנם מקרים בהם יש צורך בקיום בדיקות משך תקופה ארוכה יותר מחצי שנה (כגון גיל הקטין במועד הגשת הבקשה, הצורך לקבל עמדות מרשויות או גורמים אחרים וביורורים הנדרשים לשם כך וכיו"ב) וכי במקרים אלו משך הזמן של הטיפול בבקשות יתארך מעבר לחצי השנה.

23. עמדתנו הינה כי ההסדר הנ"ל בנוסחו הנוכחי הינו גורף ורחב מידי, ויכול לשמש כבסיס להארכת את משך זמן הטיפול בבקשות מעבר לצורך כאשר אין לעניין כל הצדקה. בנוסף עמדת המוקד הינה, כי אין דינה של המתנה לקבלת עמדות רשויות מינהליות אחרות או לקבלת עמדת גורמי הביטחון כהמתנה למשל להכרעה של ערכאה שיפוטית. כידוע לך, בפיסקה נקבע זה מכבר כי עיכוב במתן החלטת של הרשות הנובע מהמתנה לעמדת גורם אחר אינה מכשירה את העיכוב בטיפול בבקשה. כך למשל, בעת"ס 8436/08 עוויסאת סבאה נ' משרד הפנים קבע בית המשפט כי:

מנקודת המבט של העותרים, המתנה הייתה להחלטה בבקשה אותה הגישו למשרד הפנים בלבד ולא למשטרת ישראל, לה לא הגישו כל בקשה. מנקודת מבט זו, החשתי את אינה נעשית מוצדקת יותר כאשר היא רובצת לפתחה של המשטרה ולא לפתחו של משרד הפנים.

(ההדגשות הוספו ע"י הח"מ)

24. הנה כי כן, גם אם אכן העיכוב בטיפול בבקשה אינו נובע ישירות מהרשות אלא מגורמים אחרים שהמשך הטיפול בבקשה תלוי בעמדתם אין מקום לגלגל בכל מקרה שכזה את העניין לפתחם של המבקשים – אשר כאמור לעיל נדרשים ממילא לשיתוף פעולה מלא מצידם. במקרים אלו, אין להבנתנו, כל מניעה כי הרשות תמשיך ותמתין לעמדת אותם גורמים אחרים להם היא מצפה תוך שהיא אינה מונעת מהמבקשים, הילדים, את המגיע להם ב"תקופת המתנה" ובבחינת זה נהנה וזה אינו חסר.

25. נוכח האמור אבקשך לצמצם את הנוסח הגורף של ההסדר הנוגע לאפשרות להארכת זמן הטיפול בבקשה כך שיובחר כי רק במקרים בהם יש הצדקה של ממש להארכת פרק הזמן הארוך ממילא, ייתאפשר להאריך את משך הטיפול בבקשה.

מועד סביעת התור להגשת הבקשה כמועד הקובע

26. עניין נוסף שנבקש כי יעודכן בנהלים הינו עניין המועד הקובע הן לצורך מניין תקופת הטיפול בבקשות והן לעניין המועד הקובע לפיו נבחן גילו של ילד שהוראת השעה חלה עליו. נסביר.

27. כידוע לך, לשכות הרשות בכלל ולשכתה שבירושלים המזרחית בפרט כורעות תחת העומס ורחוקות מלעמוד בתנאים הסבירים של מתן שירות לפונים אליה. עניין זה קיבל אך לאחרונה התייחסות במסגרת הליך בבג"ץ 2792/17 דלאל נ' שר הפנים :

בהמשך להחלטת בית המשפט מיום 1.8.2017 הגישה המדינה הודעת עדכון ובה הוצגו באופן נרחב פרטים על עומס העבודה בלשכת רישום האוכלוסין במזרח ירושלים. לזכותה של המדינה ייאמר כי הנתונים חובאו במלואם והם הוצגו כהווייתם, באופן מעמיק ומפורט. תמונת המצב העולה מהודעת המדינה היא תמונת מצב מדאיגה של עומס כבד השורר בלשכת רישום האוכלוסין במזרח ירושלים (להלן: הלשכה). עומס עבודה זה מוביל לפגיעה בזכויותיהם של אזרחים ותושבים הנזקקים לשירותי הלשכה. המדינה מפרטת כי נכון לעת הזו קיימות למעלה מ-5,400 פניות ובקשות ישנות שהוגשו ללשכה ואשר טרם התקבלה בהן החלטה מנהלית. הטיפול בבקשות אלה עשוי לארוך עוד שנים. בנוסף, בשל העומס הרב לא מתקבלות בסשות חדשות לטיפול. הפונים ללשכה אינם רשאים להגיש בקשות אלא נסבע להם מועד ("תור") לעוד כשנה וחצי בו יוכלו להגיש את הבקשת. כדי לסבר את האוזן, יובהר כי מי שפונה כיום ללשכה יוכל להגיש בקשה – בהתאם לתור שנקבע לו – רק בחודש ינואר 2019, דהיינו בעוד למעלה משנה. ברוב הגינות הבהירה המדינה כי גם לאחר שהפונה ללשכה יוכל להגיש את בקשתו, הרי שיהיה עליו להמתין עוד זמן רב עד להכרעה בבקשתו, שכן סביר להניח כי זו תיבחן לגופה ותוכרע רק שנים לאחר מכן.

(החדגשות הוספו ע"י הח"מ).

28. כמו כן ברור, הן מהמציאות השוררת בלשכה ושאותה מתעד המוקד מזה שנים כמו גם מהנתונים שמסרה המדינה עצמה לבית המשפט במסגרת ההליך הנ"ל, כי מתן השירות הלקוי לפונים ללשכת הרשות בירושלים המזרחית אינה עומדת להשתנות בתקופה הנראית לעין. במציאות זו יתכן מצב שחורה המבקש וזכאי על פי חוק להסדיר מעמדם של בנו או בתו יזכה להגיש בקשה רק לאחר חודשים ארוכים מיום הפנייה, שאז יאלץ להמתין פרק זמן ממושך נוסף לאישורה – גם אז במקרים רבים עליהם עמדנו במסמך זה, לא יקבל הילד מעמד באופן מיידי אלא יאלץ להמתין תקופה ממושכת נוספת בת שנתיים ימים לשם הסדרת מעמד קבוע ויציב.

29. משאלו פני הדברים עמדתנו הינה כי מן הראוי שייקבע בנהלים באופן ברור כי המועד הקובע הוא המועד בו תועדה פניית המבקשים ללשכות הרשות על מנת לקבוע תור להגשת בקשתם לרישום ילדיהם במרשם האוכלוסין – אם באמצעות דואר ישראל, אם באמצעות המענה הטלפוני בלשכות ואם באמצעות שליחת בקשה באמצעות הדוא"ל. שאם לא כן, המבקשים ימתינו תקופה נוספת של חצי שנה ויותר וזאת אף מעבר לתקופה הממושכת של הטיפול בבקשה ממילא. יתר על כן, ובכך העיקר, גילו של ילד שהוראת השעה חלה בעניינו במועד הגשת הבקשה, הינו גורלי לעתידו – באם יהיה בעל מעמד או שמא יאלץ לחיות את חייו תחת היתר צבאי, ללא קשת של זכויות. אין כל הגיון או סבירות כי אבחנה גילית הנובעת לטענת המדינה מטעמי ביטחון תקבע בהתאם לעומס המוטל על הלשכה, יציאת פקיד לחופשה ועוד כיו"ב, מרכיבים שאינם נוגעים למבקש – ודאי לא לילד או לילדה בגילאים כה צעירים. הנה כי כן, יש להבהיר בנהלים שבנדון כי המועד

הקובע על פיו ייקבע גיל הילדים ועל פיו ימנה סד הזמנים לצורך הטיפול בבקשות הוא מועד הפנייה ללשכתכם להגשת הבקשה בעניינם.

דרישת סף להצגת אישורי לימודים מגיל 6 לפחות

30. בסעי' ג.6.7. בנוהל קטין שנולד בישראל ובסעי' ג.7.7. בנוהל קטין שנולד מחוץ לישראל נקבע, בין השאר, כי בין שאר המסמכים שעל המבקשים להציג כמסמכי סף נדרשים אישורי לימודים עבור ילדים "החל מגיל 6 לפחות".

31. עמדתנו הינה כי מדובר בדרישה בלתי סבירה באופן קיצוני ובלתי רלוונטית כאשר פרק הזמן לבחינת מרכז חיים הינו שנתיים. מן הראוי כי התנאי ישונה לדרישה הנהוגה על הצגת אישורי לימודים עבור השנתיים שקדמו להגשת הבקשה, שהיא תקופת הזמן הקבועה בנהלים מקדמת דנא לגבי הוכחה של קיום מרכז חיים בישראל. זאת בפרט נוכח העובדה כי עבור רבים מתושבי ירושלים המזרחית, ומקל וחומר אלו המבקשים לרשום את ילדיהם חסרי המעמד במרשם האוכלוסין מדובר בגזירה שהציבור אינה יכול לעמוד בה. שכן, הצגת מסמכים רשמיים המעידים על שהייתו של ילד חסר מעמד במוסדות חינוך בישראל קשה עד בלתי אפשרית מטבע הדברים.

מתן אפשרות להגשת תצהיר

32. מאותו טעם אף נבקש כי בנהלים המעודכנים תיקבע חלופה, לפיה באם אין באפשרות המבקש להציג חלק מאותם מסמכים רשמיים הנדרשים ממנו כתנאי סף לשם הטיפול בבקשה, וכל עוד יש בידיו תיעוד אחר המצביע על קיום מרכז חיים בישראל, יוכל להגיש תצהיר חתום בפני עו"ד המעיד על העניין.

סיכומם של דברים

33. כאמור, ההסדרים שנקבעו בנהלים המעודכנים על ידי הרשות הינם בחלקם בלתי חוקיים ופסולים ובחלקם האחר זורשים תיקונים והבהרות. לפיכך, ועל מנת להימנע מפנייה לערכאות, אשוב ואבקש את התייחסותך לפנייה זו.

34. לטיפולך היעיל וחזריו אודה,

בכבוד רב,

בנימין אחסתרובה, עו"ד

העתק:

שר הפנים מר אריה מכלוף-דרעי

מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה פרופ' שלמה מור יוסף

גב' חגית צור, מנהלת לשכת רשות האוכלוסין, ירושלים המזרחית